

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**In Vaticinia Isaiae, Prophetæ Clarissimi, Paraphrasis,
Heroico carmine conscripta**

Carpenteius, Joannes

Antverpiæ, 1588

Cap. 40.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-68688](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-68688)

*Intactas multis gazas seruauerat annis,
Condideratque olim, raptor Chaldaeus Orontem
Euphratemq, ultra feret, Armeniūque Nyphaten.*

7 Et de filiis tuis, qui
exibūt de te, quos ge-
neris, tollent, & erūt
eunuchi in palatio re-
gis Babylonis.

*1 Nec contentus eo, medijs tua pignora cunis
Abripiet, non hanc in spem suscepta parenti,
Molliaque abreptis ferro genitalia duro
Abscindens, teneri crescentem corporis ignem
Exstinguet, mollire mares edoctus, ut illis
Clausas conclauī per regia septa puellas
(Turpe ministerium) concredere tutius ausit.*

Hinc Hebraei
volūt Danie-
lem, Ananiā,
Misaelē, &
Azariam, ex-
fectis virili-
bus, seruitutē
seruisse Nabu-
chodonosori.

8 Et dixit Ezechias
ad Isaiam, Bonū ver-
bū Domini quod lo-
cutus est Et dixit, Fiat
tantū pax & veritas
in diebus meis.

*8 Palluit ad veri responsa minacia vatis
Achasides, cælūmq, tuens hęc ore profudit:
Ista quidem quia nota mihi tua magna voluntas
Est, Pater, & precibus dudum non flecteris vllis,
In melius fati ut conuertas orsa potentis,
Cedo lubens, rata sint olim, quacunque minaris:
Illud, te fati nulla quod lege tenetur
Quodque potes, pro me obtestor, da tempora saltem
Quantulacumque tuo vita mihi munere restant,
Degere pace bona, & felici claudere fine,
Ne videam infelix casus & probra meorum,
Vrbisq,ue templiq,ue tui miserabile bustum.*

*Sic ille orabat, nimium quid sera futuro
Posteritas æuo ferret securus: at illam,
Omnia, cui, quę sunt, genitor, quęq, ante fuere
Quęque dehinc ventura patent, sanctissimus idem
Humani generis custos, solatus amicam est:
Et sperare iubens, sic cælo fatur ab alto:
Ne trepida mea cura, meus ne defice primus
Et supremus amor, mea magna & sola voluptas,
Tecum ego semper ero, nec te, (quod rere) relinquam,
Nec, si abs te videar quandoque remotus abesse,
Desperes, adero, disrupta nube repente,
Dum modo poscar, opem rebus laturus in arctis.*

Cap. 40.

Ad Ecclesiam
Christi hęc
pertinent.

Cap. 40.

1 Consolamini cōso-
lamini popule meus,
dicit Deus vester.

2 Loquimini ad cor
Ierusalem, & aduoca-
te eam: quoniam cō-
pleta est malitia eius,
dimissa est iniquitas
illius: suscepit de ma-
nu Domini duplicia
pro omnibus peccatis
iuis.

*1 Tūque ad eō sacra turba virūm, quos numine nostro
Impleri, pacemque nouam, & noua fœdera mundi
Quadrifidi cunctas iussi vulgare per oras,
Hanc primūm solare inopem, solare relictam,
Quę celsō Solymę sedet arcis vertice gentem,
Et quę cor mœrens longisque doloribus haustum
Delenire queant, age dic solantia verba.
2 Mox populo, tristi in luctu & squallore iacenti,
Nuntia grata refer, finem venisse malorum,*

Vobiscū sum
vsque ad cō-
summationē
sæculi. sūt au-
tem hęc acci-
pienda de be-
neficio per
Christū mor-
talibus con-
cesso.
Verba hęc ad
Apostolos
pertinent.
Vocatio eo-
rū qui ex Iu-
dæis credide-
runt.

Vocatio Gen-
tium & præ-
dicatio Euan-
gelij.

Condonata.

Remissio peccatorum per baptismū, & eleganter per duplicia dona & charismata spiritus intelligere possumus.

Condonata illi gratis peccata, nec ullam

Purgatis penitus maculis superesse lituram.

Imò nouas subito mentes, noua corda renasci

Aspicient, simul in cælum rapiuntur amore,

Digni astris, cælo placiti, terrestrium inanes.

³ *Hæc summa: hæc eadem deserta per auia latè*

Vox longèque sonans, magnis clamoribus vsque

Ingeminat: Domino venienti occurrite læti,

Accipite illum animis, & pectore condite toto:

Sponte sua sese insinuans, en præuenit: ultra

Quid statis? ⁴ Aperite viam, quæque edita surgit

Terra iugis, montesque altos ad sidera tollit,

Vallibus aut sedit, vastisque dehiscit in atros

Intercisa specus, planum consternite callem.

Omnis ut equato procedat tramite cursus,

Tortæque directis mutantur, & aspera planis.

⁵ *Hæc simul ac fient, tenebris & nubibus atris*

Iam dudum obiectæ gentes, gaudete, propinquat

Lux ecce expectata diu, promissaque mundo:

Irradiat magni rubra genitoris ab æthra:

Et lætis Domini fulget noua gloria terris.

Iam iam aderit Deus, ecce Deus mortalibus oris

Gen mortalis adest, venientem agnoscite læti,

Et quàm sit verax, quàm fallere nescius oris

Pacta fidemque sui, hoc ipso nunc credite facto.

⁶ *Hæc ego dum canerem, cælo vox missa sereno*

Insonuit, clamare iubens; nec parcere voci:

Tunc ego: Quid clamabo, Pater, quò vertere verba

Clamoremque iubes? Hominum genus argue (dixit)

Admonitumque sue sortis, quàm fluxa sit illis

Conditio, quàm vita breuis, mihi fidere soli,

⁷ Cætera despicere haud longum mansura doceto:

Nam velut æstiuo solis feruore resectum

Falce noua gramen, aut flos depressus aratro

Prætereunte, statim foliis marcentibus aret,

Sic hominum flos, forma, & honos, & gloria, statim

Icta Deus rapido quem mittit ab ore, liquefcit,

Et cadit in cineres atramque soluta fauillam.

⁸ *At verbum Domini omnipotens, mirabile verbum*

Quod Pater æterna produxit origine, nullo

Temporis obsequio tempestatís ve tenetur:

Sed manet æternum, & nullis variabile sæclis.

⁹ *Scande igitur celsi nimbofa cacumina montis,*

X 3

Quisquis

³ Vox clamantis in deserto: Parate viam Domini, rectas facite in solitudine semitas Dei nostri.

⁴ Omnis vallis exaltabitur, & omnis mōs & collis humiliabitur, & erunt praua in directa, & aspera in vias planas.

⁵ Et reuelabitur gloria Domini, & videbit omnis caro pariter quod os Domini locutum est.

⁶ Vox dicentis, Clama. Et dixi, Quid clamabo: Omnis caro fœnum, & omnis gloria eius quasi flos agri.

⁷ Exsiccatum est fœnum, & cecidit flos, quia spiritus Domini sufflauit in eo.

⁸ Verè fœnū est populus: exsiccatum est fœnū, & cecidit flos: Verbum autem Domini nostri manet in æternum.

⁹ Super montem excelsum ascende tu qui euangelizas Siō: exalta in fortitudine vocem tuam, qui euangelizas Ierusalem: exalta, noli timere.

Fragilitatem humanæ naturæ hic aduincit, vt intelligent homines suis viribus aut opibus ad Euangelizandū non posse perueniri.

Quisquis ad excelsam facturum verba Sionem
Mitteris, & specula Solymos dum faris ab alta,
Clarisonam & liquidam quantum potes exere voce,
Exere, pone metum, & Iudæ hæc fer dicta per vrbes:

10 Dic ciuitatibus Iudæ, Ecce Deus vester: ecce Dominus Deus in fortitudine veniet, & brachium eius dominabitur: ecce, merces eius cum eo, & opus illius coram illo.

10 Huc nympha Abramides, huc adproperate puella
Hebraides, Deus, ecce, Deus non nomine tantum,
Sed re, sed coram presenti numine vester
Expectatus adest, patris in superabile robur
Et virtus astris dominans, terris que marique,
Idem etiam dextra digitus neruusque paternæ,
Terribilis veniet trepido datus arbiter orbi,
Exacteque hominum vitas & crimina quæret,
Debita pro meritis pœnas & præmia pendens.
Omnia namque potest polleretque: sed optimus idem
Non nisi descendit nostras reparare ruinas.

11 Sicut pastor gregem suum pascet: in brachio suo congregabit agnos, & in sinu suo leuabit, factas ipse portabit.

11 Ergo pastores pastorem visite summum,
Qui magno placidi demissus vertice cæli,
Vnius vi curam pastor gerat vnus ouilis,
Cogit oues misere sparsas, pascitque coactas,
Vulneribus multum solers morbisque mederi,
Et scabiem lauere, & flunio mersare salubri
Languentes agnos, lotosque sinu ipse fouere:
Nec minor est factas ad septa reducere cura;
Ni faciat, prædam furique lupoque futuras,
Quos dira ingluuies feruor que siti que cruoris
Luce gregem, caulas sub noctem suadet obire,
Atque indefesso prædam captare labore.

12 Quis mensus est pugillo aquas, & cælos palmo pöderauit? quis appendit tribus digitis molem terre, & liberauit in pondere montes, & colles in statéra?

12 Nec tamen, aut tanti aërea est, aut infera tanti,
Iuncta licet veniat quæcunque sit illa potestas,
Audeat aduersis vt cernere cominus armis;
Non si iuratas coniungas munde cohortes,
Munde, gregi quo non capitalior incubat hostis,
Ter felix grex ille, & magno vindice tutus:
Namque timere vetat, qui nutu concutit orbem,
Qui mare pugillo potis est comprehendere vastum,
Et cælum exiguo terrasque appendere palmo,
Montesque collésque vola librare cauata.

13 Quis adiuuit spiritum Domini? aut quis consiliarius eius fuit, & ostendit illi?

14 Cum quo inuit consilium, & instruxit eum, & docuit eum semitam iustitiæ, & erudiuit eum scientiam, & viam prudentiæ ostendit illi?

13 Nam quis ei magnos cum mundi excuderet orbem
Consilium mentem-ve dedit? quis, frigida caldis,
Humida cum siccis committeret, adfuit illi
Tam vasti consors operis, sociusque laboris?
14 Et cum iustitiæ fundaret legibus orbem,
Et quid fas homini, quid non, quid turpe secus-ve

Aurea ubique serens subtilis semina recti,
 Scire daret, rebúsque vices, causásque, modósque
 Poneret & fines, quem, dicite, creditis illi,
 Informatorem, aut operam nauasse magistrum?
 15 Non eget aut equit doctoribus illa supremi.
 A Eternique Patris Sapientia, numine cuncta
 Componens firmánsque suo, per se omnia pollens.
 Ipse potensque suis opibus, nihil indigus extra,
 Omni-tuens & ubique ingens, cui machina cœli
 Terræq; fluētúsque maris, tractúsque profundi
 Circum manantis scissi maris interiectu, (tum,
 Atque adeo genus omne hominum genus omne animã-
 Quas mare, quas tellus, quas liquidus educat aër,
 Omnia denique cui (si fas) collata, nihil sunt,
 Aut instar guttæ pleno de vase cadentis,
 Aut scrupuli leuis, aut oculos fallentis arena,
 Et quisquam illius non obseruabile numen.
 Audeat incenso metiri thure, sacris-ve
 Ambustro boue, concisâ-ue bidente litatis?
 16 An si denudes Libani pineta virentis,
 17 An si tota, pius nequicquam, armenta gregésque
 Depopulere, Deum fumo comprehendere posse
 Credis, & ingrato tosti nidore iuenci?
 Vix animo capitur, nedum capiatur ab extis.
 18 Quis furor ergo Deum variis effingere formis?
 Quæ, nulli visum, dementia, velle colorum
 Pingere mixturis, fusó-ve referre metallo?
 Dic age, cui similem, pictor bone, dic age, plastes
 Ingeniose, cui representare laboras
 Vultúsque formæque parem? 19 dum massa caminis
 Feruet, & as, aurum, argentúmque incude retractas,
 Quod tibi proponis exemplar ab arte sequendum?
 Non auro mutam statuam, 20 non imputre cedro
 Effigiem poni, simulacraq; inertia poscit,
 Artificis-ve manum desiderat: haud potis arcta
 Includi tabula Deus hic, qui totus ubique
 Omnia in omnibus est, similis sibi semper, & idem.
 21 Nunquã- ne audistis fando, nunquã- ne legendo,
 Narrantum-ve pio patrum didicistis ab ore,
 Hunc ipsum esse Deum, telluris operta profunde
 Qui sola aquas inter fundauit & aëra purum,
 Ponderibus suspensa suis? 22 quique axe supremo
 Sublimis residens, terras despectat & vrbes,
 Terrarumq;

Deo nil satis
 dignum ma-
 iestate sua of-
 ferri potest,
 quam hic ex-
 aggerat com-
 paratione ho-
 minu ad eam.

15 Ecce, Gentes qua-
 si stilla stultæ, & quasi
 momentum statere
 reputatae sunt: ecce,
 insulae quasi puluis
 exiguus.

16 Et Libani non
 sufficere ad succendē-
 dum, & animalia eius
 non sufficere ad ho-
 locaustum.

17 Omnes gētes qua-
 si non sint, sic sunt co-
 ram eo, & quasi nih-
 lum, & inane reputa-
 tæ sunt ei.

18 Cui ergo similem
 fecistis Deum? aut
 quam imaginem po-
 netis ei?

19 Nunquid sculpti-
 le confavit faber? aut
 aurifex auro figurauit
 illud, & laminis argē-
 teis argentarius?

20 Forte lignum, &
 imputabile elegit:
 artifex sapiens querit
 quomodo statuam si-
 mulachrum quod nō
 moueat.

21 Nunquid nō sci-
 tis? nunquid non au-
 distis? nunquid non
 annuntiatum est vo-
 bis ab initio? nūquid
 non intellexistis fun-
 damenta terræ?

22 Qui sedet super
 gyrum terræ, & habi-
 tates eius sunt quasi
 locustæ: qui extendit
 velut nihilum cælos,
 & expandit eos sicut
 tabernaculum ad in-
 habitandum.

Terrarumque habitatores, ut pastor ab alto
Vertice saltantes depressa per arua cicadas?

Hic est qui magni sinuosa volumina cæli
Cum lubet, expandit, clauditque, aperitque, ligatque,
Non secus attriti quam tenuia vela mapalis:

23 Qui dat secretorum
scrutatores quasi non
sint, iudices terræ ve-
lut inane fecit:

24 Equidem neque
plātatus, neque fatus,
neque radicatus in
terra truncus eorum:
repentē flauit in eos,
& aruerunt, & turbo
quasi stipulam aufer-
ret eos.

25 Et cui assimilastis
me, & adæquastis, di-
cit sanctus?

26 Leuate in excel-
sum oculos vestros, &
videte quis creauit
hæc: qui educit in nu-
mero militiam eorum,
& omnes ex nomine
vocat: præ multitudine
fortitudinis & ro-
boris, virtutisque eius,
neque vnum reliquū
fuit.

27 Quare dicis Ia-
cob, & loqueris Israël,
Abscōdita est via mea
à Domino, & à Deo
meo iudicium meum
transiit?

28 Nunquid nescis,
aut nō audisti? Deus
sempiternus Domi-
nus, qui creauit ter-
minos terræ: non de-
ficiet, neque labora-
bit, nec est inuestiga-
tio sapientiæ eius.

23 Hic quæsitores, exactoresque seueros,
Ad quorum insontes pallent crudele tribunal,

24 Quamquam altè fixos sese radicibus actis
Stare putent, nullaque impelli posse ruina,
Nec ventos metuant, nec fulmina saua, nec imbres,
Nec valido raptas à frondatore secures,
Protinus immisso vehementi turbine sternit.

Dant sonitum, magnoque ruunt per plana fragore,
Languida succiso ponentes poplite colla,
Moxque velut calidis demessa caloribus herba,
Marcescunt, cælo tacti, subitoque fatiscunt.

25 Ergo sublimes ad sidera tollite vultus.
Hic ego sum, ne me quaeso, ne quaerite terra,
(Sanctus ait Deus) O miseri, quos inuida verum

26 Cernere nox vetat, & quis sim quantumque videte,
Quamque his dissimilis (si fas componere) signis,
Auro quæ, secto vel ponitis ex elephanto,
O stupidi artifices, acie discernite recta.

Quis fixit magno quæ fulgere sidera cælo
Cernitis? Ille idem, qui tempora certa, vicisque
Ortusque occubitusque æternis diuidit horis,
Nominibusque vocat propriis, ductorque choreæ
Caluagæ, ductor sapiens, fortisque potensque
Omnibus edicit motus seruare decoros,
Haud vllum patiens iussu decedere gyro,
Illa datos obeunt cursus, nec deficit vnum.

Tanta Deo virtus, tanta est sapientia nostro.
27 Hæc tibi cum constant monumentis vera paternis,
Idque affirmet opus magni mirabile mundi,

Quid dubitas gens Isacidum, gens nata Iacobo?
Quid vitis blandita tuis, tibi concipis audax

Et singis sine mente deum, sine pectore numen?

Quinetiam impuro tecum, impia, corde volutas
Et profiteri audes, aut nullum, aut prorsus inertem

In cælo regnare Deum, qui crimina nostra,
Et fontes hominum non curet quaerere terras.

28 Et tamen audisti, nec te nescire putandum est,
Terrasque & maria alta Deo mensore diremita

Finibus

Finibus esse suis, qui nutu condidit illa,
 Et regit æternus, nulliq; obnoxius ævo
 Semper agit, nec deficiens, nec mole laborans.
 Nam mens illa Dei & præstans sapientia nullo
 Fine loci, nullis arctatur temporis horis,
 Indeprensa, inuestigabilis, infinita.

29 Ille fatigatis animos, virisque ministrat,
 Ille nouo reficit rediniuas robore mentes.

30 Quo sine, nil quisquam (seu vis animosa iuuenta,
 Seu robusta illum maturaq; concitat etas)
 Perficiet, sed opus primo defectus in actu
 Vix cæptum linquet, ridendus, & ilia ducens.

31 At quibus à Domino spes pendet fixa, repente
 Quidquid cōcipiunt, quidquid meditantur aguntque,
 Consilia, euentus, fortunatosque labores,
 Promouet ipse Deus, quo non felicior auctōr,
 Adiutorque suos præsens firmare clientes.
 Illi agiles altum arripiunt, latique per aurās
 Tollunt se, & celsi per agrant consinia cœli.
 Utque viam secat alituum regina per æthram,
 Et liquidum radit plaudentibus aëra pennis,
 Nec requiem admittit donec se in nubila condat,
 Mortales visus Soli vicina relinquens:
 Sic semel à terris quos viuudus impetus imis
 Abstulit, & cœli regione inuexit aperta,
 Usque volant, nec deficiunt, dum saepe resumtis
 Viribus, & pennis ad singula vota renatis,
 Felici superent stellantia templa volatu.

D. Hierony-
 mus agnoscit
 hic transitum
 ad bona illa
 que in vita
 futura specta-
 mus.

Cap. 41.

Hoc capite &
 aliquot se-
 quētibus, cō-
 tinetur mul-
 ta quæ ad cō-
 solationem
 piorum maxi-
 mē faciunt.

Pax igitur linguis, intentiq; ora tenete
 Dū loquor (ingeminat Dominus) dumq; arguo vestra
 Crimina, compressis præstate silentia labris,
 Quotquot longinquis populi venistis ab oris;
 Seu vos terra patens nullo circumflua ponto,
 Dissita seu vasto mittit maris insula tractu;
 Quod si iudicio mecum contendere recto
 Vultis, adeste omnes linguisq; animisq; parati,
 Nil vanum, nil non meditatū ritē ferentes.

2 Ergo agite, & mihi nunc vera & manifesta rogāti
 Dicite, quis vestrūm numerofo ex agmine diuūm,
 Sacra quibus, ritūque feros, arāque cruentas
 Ponitis, eoa cœli de parte sereni
 Iustitiam terris cum pace sorore reduxit?
 Imò ipsum iusti auctorem, veriq; magistrum

Ad Christum
 hæc referun-
 tur.

T

Per

29 Qui dat lassō vir-
 tutem: & his qui non
 sunt, fortitudinem, &
 robur multiplicat.

30 Deficient pueri, &
 laborabunt, & iuue-
 nes in infirmitate ca-
 dent.

31 Qui autem sperāt
 in Domino, mutabūt
 fortitudinem, assu-
 ment pennas sicut a-
 quilæ, current & non
 laborabunt, ambula-
 bunt & non deficient.

Cap. 41.

1 Taceant ad me in-
 sula, & Gentes mu-
 tent fortitudinem: ac-
 cedant, & tunc loquā-
 tur, simul ad iudiciū
 propinquemus.

2 Quis suscitauit ab
 Oriente iustum, vo-
 cauit eum vt sequeretur
 se? dabit in con-
 spectu eius Gentes, &
 reges obtinebit: dabit
 quasi puluerem gla-
 dio eius, sicut stipulā
 vëto raptā arcui eius.